

barrio se reunían a coser en un *carasol* «paraje abrigado al mediodía» La Roda (Navarro Tomás, *RFE* XII, 352n.); i Pirineu enllà (Rohlf's, *Le Gc.*, p. 45). *Acarasolat* 'arrecerat i de cara al sol': «parage fresc en l'estiu i calent en l'hivèrn, per estar *acarasolat*», MGadea (T. del Xè II, 145).

CPt.: *Sol-cuit* adj. 'torrat pel sol': «fulles seques / --- / ara velles i *sol-cuïtes*, / vos engega la tardor», MrnAguiló (c. 1860, *Aniol. Po.* 1975, 64); *DAG.*; *sal-cuit* (SAL) almenys en part pot resultar de *solcuit* fonèticament i per etim. pop.

Sol ixent i *sol ponent* en part es tornen ja veritables compostos, en particular quan s'usen com a determinació geogràfica (S. xv, *AlcM*): «sols respondran: —Som rastre d'uns gegants que passaren—. / --- / y al fer-se esment de savis, de forts guerrers y destres, / se giraran un dia los ulls a *sol-ixent*, / y oblidaran, fent glòria d'inspiració, 'ls nous mestres / que alguns astres del món sortiren d'Occident», *Atl.* II, 47b. Però amb aquest caràcter és de la llengua tradicional de pertot, i en particular de l'estil camperol, sobretot com a indicació de situació relativa (*a s-i. de* ---), i en part amb variants locals, que mostren el vell arrelament local d'aquests usos: a *sul-āšén* a bastants indrets ross. (Montesquiu d'Albera, 1959 etc., conforme amb la vella fonètica històrica, amb tractament pretònic de la E-); tant o més que enllloc en el P. Val., on coexisteix la forma comuna (*a solixent de la Serra*, Torrent; *anirem cara a solixent* Nàquera, 1962); també *sol-eixint* (Algemés); «és a *splēšint* de la Casa del M.», Sollana, 1962).

Solsortint. Solpostada. Solpujant [*DAG.*]. +*Solraja*da 'soleiada forta' cerd.: «quina *splrēžāda*, eh!» (Lles, 1935); +*solrajaire* 'el qui li agrada molt d'estar-se prenent el sol': «—Què feu, dona? —Porti sol --- dins l'església --- a dins tot és fosc i fred: una mica de sol hi farà bé --- No tinc cap més panera —es despera la *solrajaire*—. --- a manats!»; AntCayrol (*Cont. Cerd.*, 66).

Solstici [Lacav.], pres del ll. *solstīitum* id., format amb *stare* (per degradació de la *a* breu interna) 'restar parat'; *solsticial* [Belv.].

Del gr. ἥλιος, sinònim i germà indoeuropeu del llatí *sol*, es deriven els mots savis: *Heliac* [Lab.]. *Afeli* (format amb ἀπό 'de, lluny de'). *Efèlide* (ἐπι 'damunt'). *Aniheli* 'fenomen físico-òptic en virtut del qual la figura de una persona o objecte d'arran de terra apareix reflectida enlaire, damunt els núvols' (1903, RPatzot, trad. de Flammarion, *Urania*, p. 50; Fontserè, add. al *DOrt.*). *Parheli* [Belv.]; *cercle parhèlic* (Fontserè). *Periheli* [Lab.]. I el nom de metall *heli* [add. de Fontserè al *DOrt.*]. *Heliosi*.

Amb nombrosos compostos en *heli(o)*. *Heliocèntric*; -*cromia*; *heliògraf* [Fontserè, add. *DOrt.*]; *heliografia*, -*ogràfic*. *Heliogravat*. *Heliolatria*; -*làtric*. *Heliòmetre* [Lab.]. *Helioscopi* [Lab.]. *Heliòstat*; *heliostàtic*. *Heliotípi*a. *Heliotrop*, -*tropi* [Lab.]; *heliotropia*; -*tropisme*. *Heliulous*. *Heliant*; *heliantem*; *heliàntic*; *heliantina*.

1 És la forma gascona de tot el Comenge i Garona

avall fins a Carbone; més al N. *surél* amb una altra dissimilació, restant *sulé* a l'Àrieja i a les Quatre-Bats (*ALGc.* III, 1009). — 2 «Versant à l'ombre» traduït *suléyâ* amb la mateixa dissimilació en alguns punts de l'Àrieja, entre gc. i llgd. (Aulús, Bastide-S.); trad. *suleyá* m. a bastants llocs de Comenge (*ALGc.* IV, 1103).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *del sol eixit tro al sol post, de sol a sol, sol de justícia, caure un sol de justícia, treure els drapets al sol, treure els pedacets al sol, tenir draps al sovell, sovell, sovelllet, solei, soleia, soleiò, soleiós, sovellar, assoleiar, assoleiar-se, assoleiat, soleiada, soleiador, assoleiador, sovellar, assoleiament, ensovellar, solà adj., solana* (veg. infra), *vent solà, camp solà, solà subst., solanar, solanar, solana, solanada, solaneta, solanina, solanàcies, as-solanar, ensolanada, ensolat, solar adj., solejar, solejador, solejat, sollejar, solegar, soleguina, solateguer, soliguera, solina, solivol, insolació, ressol, ressolada, re-ressol, contrasol, cara-sol, acarasolat, sol-cuit, salcuit, sol ixent, sol ponent, a sol ixent de, anar cara a sol ixent, sol-eixint, solsortint, solpostada, solpujant, +solraja*da, +*solrajaire, solstici, solsticial, heliac, afeli, efèlide, antheli, parheli, cercle parhèlic, periheli, heli, heliosi, heliocèntric, heliocromia, heliògraf, heliografia, heliogràfic, heliogravat, heliolatria, heliòlàtric, heliòmetre, helioscopi, heliòstat, heliostàtic, heliotípi*a, *heliotrop, heliotropi, heliotropia, heliotropisme, heliulous, heliant, heliantem, heliàntic, heliantina*.

SOL, SOLA, adj., del ll. *sōlus*, -A, -UM, id. □ 1.ª doc.: orígens.

L'ús com a adverbi suposa també l'adjectiu en les *Homilies*: «Qui caritat à --- no vol la voluntat de la carn, mas *solament* de l'ànima» (f° 2r20). «Fèlix --- encontrà una azalta pastoressa qui guardava bestiar; —amiga —dix Fèlix— molt me maravel de vós com tota *sola* stats en aquest boscatge, en què són moltes males bèsties --- —Déus és sperança --- e en sa guarda estic ---», *Merav.* (I, i, Ag., 5.10).

En la llengua medieval conserva rastres aquest mot de l'antiga declinació en -s, del cas recte masculí singular, car el veiem usat així, especialment en Llull, en funció de predicat: «sots vengut star en est boscatge, en lo qual vos veig star *sols* e pobrement vestit» (*Merav.* I, 158).

En Llull i en altres escriptors d'estil arcaïtzant això es veu sobretot en la combinació *tot sols*, i funcionant com a subjecte, o amb verbs quasi-predicatus (*anar, venir* etc. *t. sols*): «esdevenc-se un jorn que ell encaçà tant un órs, que-s partí de sos companys; a la nit ell venc *tot sols* al hostal de un pagès albergar ---»; «aquell compte pujà en son cavall; *tot sols* anà al rey; als peus d'aquell se gità lo comte ---»; «en ten gran cuyta tenia lo bisbe la dona, que ella --- secretament féu lo bisbe venir *tot sols* a la cambra ---», Llull (*Merav.*, NCl. I, 124, 99; III, 190). Encara dins l'estil de tradició religiosa, arcaïtzant, de StVicentF: «Jesuchrist ere *sols*, que encara no havie feyt degun dexeble»; i,